

FRONT LITERAR

REVISTĂ LUNARĂ

— Redactor V. Spiridoncă. —

— Strada Oltenia No. 4. Braşov. —

SĂŞA PANĂ

Cordonul vieţii

In acest fragment de primăvară precoce
Sufletul tău — Mary — cunoaşte borangiul liniştii
Doar lângă jucăria vie
Miracol zmulc din măruntaiele trudite

Acolo între cîrpe e un gîndac
O icoană pentru fiecare gînd
Mai sînt degete din chibrite moi
Fragile ca viaţa
Şi la fiecare un pistrui de unghie
Liniile vieţii în două petale boţite
Ochii acum urmăresc vecinătatea
Şi înseamnă mirări din albastrul vioi

Ce mugure plin de surprize
Poemă enigmă

Lumina pală din păpădia obrazului
Desenează în filigrană chipul tău de porfir
Sau amintirea unei fotografii pierdute
Poate ecoul vieţii înapoiat de zefir

Fiecare ţipăt dezlănţuie panică
In două inimi
Gîndurile se îmbină atente inele
Peste albastrul pătucului de nuiele
Orizontul ţesă chenarul mărilor înşelătoare
Tot mai mari cresc rotocoalele grijilor
(Are întîietate povara trandafirie)

Poemul se răsuşeşte în proză
In proza şi bolovanii luptei cea de toate zilele.

Februarie 1936

GEORGE VAIDA

Moarte

Doamnă simplă, să mi aduci
Zona cu nuanţe clare,
Cînd o fi ca să-mi apuci
Fruntea 'n coasă şi 'ncelestare.

Şi m'aud călcînd sonor
Peste visul de probleme
Prea înalt şi incolor
Ochiului rămas în vreme.

ȘTEFAN BACIU

Ars tacendi

Frumoasele cărora buzele le ard ca o pipă
Și clownii cari în zâmbet lacrima își beau,
Te-ai întrebat vreodată: „oare ce-au?!“
În preajma lor tăcerea bate din aripă.

Un uliu-și duce sborul tot mai sus,
Și inima în piept ne strigă în zădar;
Ea nu mai are nici un vers de spus,
Căci viaț'ai câștigat-o cu un zar.

Și baletistele cu-enorme curcubee'n pulpe
Și vagabonzii cari ne fură hainele
Au plâns la fel, când a tăcut o vulpe,
Și-a dus cu ea pădurile și tainele.

Tăcerea trece ca un vânt ce vine din apus
Prin toate geamurile de cetate.
Orașul grav se umple azi, de jos în sus
De țipătul unui copil bolnav:

SINGURĂTATE.

GEORGE POPA

Elegie pentru Nicolae Cantonieru

Prietene, rîndurile nu se adună
Prea ușor și așa cum le vrem —
Peisagiile toamnei și culorile din lună
Se scutură lin în poem.

Trece peste noi, ca o pânză de in,
Apa transparentă a tristeții.
Ai închis în acelaș anonim destin
Stema de emoție a tinereții.

Acum degetele se-odihnesc. Nu mai scriu
Întâmplări cu oameni. Nu li-e lene
Dar nu pot. Mai târziu
Se vor schimba în flori și cantilene.

VICTOR MĂGURĂ

Trecut

Toamna s'a lăsat pe dealuri ca un vultur trudit din sbor.
Dece mai căutăm vieața pierdută ca o cărare pe câmp?
Foșnetul frunzelor de nuc îmi sună'n auz uscat și chinuitor.
Seara mă chiamă cu brațe de somn după dâmb.
Îți amintești zilele mici și cenușii ca niște vrăbii
uitate în praful drumurilor sau pe ogoare,
Când ne'n'âlneam ca două catarguri de corăbii
(după naufragiu) într'un fund de mare?
Ne povesteam lucruri frumoase și vechi,
din alte vremuri sau de pe alte planete;
ori ascultam foșnetul tăcerii în urechi
ca plânsul unui greer în perete.

MIHAIL SPIRIDONICĂ.

Detășare.

(fragment)

Gherasim simțea capul greu, încins, strâns ca de un clește de foc; în gură cocleala amârâie a celor douăzeci de țigări de tutun prost, cu gust sălcui, cât fumase peste noapte. Il durea sufletul.

Prin fereasta vagonului se vedea mijind lumina zilei care lupta cu zărilor întunericului. Se uită în interiorul vagonului: o doamnă moșăia într'un colț. În colo nimeni. Trase fereastra: deafară năpădi nu aer rece, umed, proaspăt de toamnă cu miros de porumb copt și struguri plesniți. Din fața gărilor mici și a cantoanelor, salcâmi își scuturau frungele-bănuți galbeni. Peste colinele cu vii, cireși, nuci, cu frunze ruginii, se ridica o ceață groasă și neagră, s'o tai în felii cu cuțitul.

Dinăuntru îl năpădeau gânduri, dureri, amintiri: o telegramă pe care o primise cu o zi în urmă, îl vestea că i-a murit mama, despărțindu-l pentru totdeauna de postul său, de copiii, de oamenii și locurile unde trăise șase ani în șir.

Nu dormise o noapte întreagă — călătorind dela Cetatea Albă — chinuit de gânduri și întrebări și simția greutatea telegramei și a detașării, din buzunarul hainei, care-l duceau în satul său.

Soarele topise ceața și toamna se descoperea la fereastra vagonului, bogată și plină — ca o femeie tânără, goală. Dealurile aurite de porumb, cu pomi, cu vii, foșneau de zumzetul lumii care venia la cules; pe șleahuri de țară bătătorite, lucioase — ca un asfalt — șarabanele hodrogeau sonor, treceau cu porumbul curățit, cu strugurii în coșuri — culeși peste noapte — cu tocitori pline de must fierbând — care încălzește inima și sângele, — spre sate. Altele veniau goale. Așezări de oameni împrăștiate pe văi, alandala. Câte un Crist de gips la răscruci de drum: un moșneag făcând cruce, descoperindu-se larg, ca'ntr'o pictură clasică.

Trenul i se părea că merge încet, gâfâind ca un astmatic. Șase ani de viață, de bucurii și prăbușiri în el, cu decepții, de plecări și dezertări de-ai lui; de chefuri și dragoste cu femei, cu rusoaicile: Liuba, Marusia, cu bulgăroaica Ludmila. . .

Natura se răzbună totdeauna. Din băiatul timid din internatul școlii, cel care abia îndrăznea să-și ridice ochii la o femeie depe stradă, când era îmbrăcat în uniformă neagră ca de monah, de elev; din „Sfântul Gherasim“ — cum îi ziceau colegii, a ieșit un Gherasim îndrăzneț, obraznic.

Gherasim scoase oglinda din buzunarul vestei și se văzu gras, puțin obosit, nebărberit și îmbătrânit parcă.

Peste zărilor din față, departe vedea satul lui, Baranca în marginea Dorohoiului pe malul Prutului, cu țiganii lingurari, cu vieața lor mizeră, cu trupurile negre și diforme din apele Prutului — vara când făceau băi. — „Ce Gherasim, de ce un vii la noi, aici, unde ai crescut ca să ne îndrumez altfel, ziceau adesea.

Tatăl lui de deasupra batozei care sbârâia ca un bondar uriaș, subt razele dogorătoare ale lui August, când treera grâul, apoi accidentul care colorase cu sânge grâul din

saci, bucăți de carne însângerândă, frânturi de oase din piciorul frânt; mama cu fața boțită, brăzdată, strânsă și uscată ca o ciupercă, cu mâinele ciăpate, care-l mângâiau adesea ori; cu ochi sticloși în fundul găvanelor pe masa întinsă, ca'n Cezar Petrescu.

— Uf, iarăși sânt livresc!

De-ar ajunge mai repede. . .

— Șto?

Parcă era glasul cald al Ludmillei! Cum plângea și se stângea de el, trăgându-și cu mâinele albe, sculpturale, părul negru răvășit pe fața, pe el, pe gâtul ei alb, de lapte!

Chefurile din vii subt lună plină; viața, femeile, prietenii, elevele lui fragede și măritate de tinere, toate îi smunceau gândurile înapoi.

Ce pasionante, vii, nervoase, erau sbaterile, îmbrățișările, săruturile cu lacrimi calde ale Ludmillei, la plecare. . .

Gările erau tot mici, cu salcâmi în față, iar accelera-tul le lăsa în urmă ca'n atâtea rânduri.

Soarele auriu, molcum al toamnei se ascunse subt un nours transparent. De sus, slobozeau picături mari ca vara când vin furtuni. Boabele de picături se prelingeau pe fereastra de sub trupul lui Gherasim.

Așa plângea mamă-sa când pleca la internatul din Iași în atâtea dăți.

Lăsa capul în vânt, în ploaie, să-i golească gândurile, chinurile întrebările. . . .

BCU Cluj / Central University Library Cluj

GEORGE DANUBIA

Trestie

Asemenea ți-i trupul c'o trestie trândavă
Ce-arată din mătase, fosfor de umeri goi
Și suie fruntea 'ngustă și cu breton în slavă
Când șoldul și femurul descinde în noroi.

Desfoi, atavic, brațe și veninate unghii
Și talia ți-o mlădii prin ape și prin vânt
Și inima — amurg — tânjești să mi-o înjunghii
Ca să ucizi, lascivă, orice zenit de gând.

Cum galeșă dormi ziua în undă, ca pe pernă,
Absorbi în mădulare o ațipire mută,
Visând trezirea verde și cu miros de dermă
Și legănări subite de spirogiră nudă.

Fii pentru simțuri însă o cârje și un fluer,
Că slava ta lividă nămolu-mi o adapă;
Să nu te pierd din suflet — nisip cu pumn în șuier —
Și întreagă te petrece de mine, ca de apă. . .

NICHITA TÔMESCU.P o e m .

In havuzuri, visurile mele
se legănau în undiri — plâneau,
In stoluri obosite, rândunele
spre care țărături triste pribegeau?

Mă uitam la mâinile-mi lăute
și nu știam de-s melodii sau sori;
Acum s'au răzvrătit — nu vor să cânte
melodii nouă cu - aceleași viori.

Dar dragostea este de mult uitată
și poate-ar fi zadarnic să re'nvie;
chiar vechea suferință-i înneacă
în apele de strună-n veșnicie.

In revărsări de ape plâneau doruri
dar clapele 'ntristării, neatinse
se legănau în fragmentate sboruri
și iluziile 'ngenuchiau invinse.

Cântau atunci, în mine, balalaici
cu - accente, triste și siberiene
de nesfârșit pustiu. Un cor de maici
se tânguia în mine și în vreme.
O doruri triste, cin' să vă mai cheme?

C a r t e a .

(Note literare asupra poeziei.)

De mult țineam să scriem despre poezia, provincială.
Dela un timp apariția unui nou volum de poezie, în
provincie, e privită ca un caz special, drept o problemă.
Și rare ori au găsit ecou fericit, înțelegere și mai ales,
aprobarea cafenelei dela centru.

Această luptă între centru și provincie nu este actuală,
dar poate în România s'a discutat mai mult proveniența ca-
zului în literatură.

Factura oricărei opere de artă nu poate fi reprezenta-
tivă din acest punct de vedere, decât după moartea celui ce-o
aduce la împlinire.

Nu avem un roman al Iașului de M. Sadoveanu, după
cum nu avem o poezie a Bucureștiului. Inșă când e vorba
de un talent nou, de un „caz“ orice recenzent sau critic
semnalează că provincia aduce contribuția în mișcarea lite-
rară a țării, cu X și Y poet, cu Z prozator, etc.

Ar trebui să dispară această uniînțelegere.

Orice artist — de oriunde ar fi, — indeferent satul unde
s'a născut, indeferent unde a scris și tipărit, atât timp cât
contribuția lui meritoasă e înțeleasă, valabilă și încadrată
curentului literar, se înțelege că-i al tuturor.

Dacă poezii Ștefan Baciu, E. Ar. Zaharia, George Popa
și Ion Manolescu sunt provinciali, atunci lor li se acordă
această înțelegere numai ca o favoare?

Evident că nu. Unul dintre cei mai buni critici contemporani, seria recent într-o revistă că provincia aduce din belșug prinosul său creației artistice, în deosebi poeziei. Noi credem în altceva.

Poezia s'a născut în provincie.

Cei mai mari poeți au scris la început în provincie apoi au plecat la centru, unde au devenit „genii de cafea“.

Nu e mai bine să dispară termenul acesta deunător poeziei? Căci tot ce apare în provincie e primit ca material în fază de tranziție. Poate mai târziu își zice lectorul — acest poet va deveni împlinit, recunoscut de oficiali.

Am spus, o confuzie care trebuie să fie înăturată. Avem poezie pentru că este poezie, indiferent de identitate a și locul unde a fost creată.

Și e mai bine să nu spunem: o nouă carte, un alt poet aici în provincie, nu!

Iată mai jos dăm ocazie cititorului să aprecieze pe doi tineri poeți, cari pe lângă talent au darul să captiveze pe lector, — să-i împrumute textul sufletesc de înaltă înțelegere artistică. Două talente deosebite.

ION MANOLESCU: „Odișna neagră“, — edit. „Unu“ Buc.

Un nume cunoscut, un poet rar, tânăr care aduce destul de târziu, ultimile înălțări de gând dintr'o falangă trecută în istoria literaturii, — ori mai bine zis în istoria mișcării literare din ultimii ani.

Poetul Ion Manolescu își cunoaște mijloacele, dar mai ales accentul nuanțat al acestei poezii umane, e atât de bine încheșat că fiecare poemă oglindește în suflet o emoție rară, fericită.

Di. Ion Manolescu înseamnă primile linii biografiei sale. Cât de subtil își definește destinul:

„Cu flacăra 'n poeme evadez,
„Miresme pentru suflet am destule
„Și când m'apleacă drumu 'ngenunchez.

O baladă în care închis e trecutul cu vremi de glorie:

„Cu vremea 'n lacăt se 'ntinde rugina
„Și luna e neagră pe colțuri de stânci.
„Te 'ndrumă legenda și cresc bolovani,
„Te cauți prin sânge ca 'n apele adânci.

Poetul are atât de reușite imagini, ca acestea:

„In sârba holdelor se prindea și grădina
„Când răsturnau albinele stupina.

Adăugăm aceste tristeți de o calmă culoare în tragic, demne de un poet mare:

„Și versurile mele cuprinse 'n moarte lin
„Le voi turna fuzie în cești de caolin
„Și le voi bea lumina din pajiști revărsată
„Să nu rămână 'n toamnă pe suflet nici o pată.

Și câteva rezonanțe neglijate: „Nici josul plin, etc“ care ar fi putut lipsi. Dar nepăsarea morții anină pe umerii vieții, accente fără margini de grele:

„...Cândva, nu va mai curge nici o apă
Pe scobo așul lin de sub pleoapă.

Aceste admirabile poeme nu trebuie trecute cu vederea. Iată aceste reverii:

„S'a grămădit în mine atâta toamnă,
„Că sufletul aș vrea să-mi port pe brațe
„Să mi-l feresc de crengi și de rugină
„Sau să mi-l uit pe-o bancă în grădină.

Poemă reușită, în care durerea umană e atât de strident pusă, încât poetul devine un simbol al nefericirii terestre :

Și-ai purtat soarele 'n creștet și pământul în tălpi,
 Și din el ai mâncat pâine blestemată și miere amară
 Și te-ai întors iară, de unde ai pornit.
 Pe mine frate — ca și pe tine — mă arde soarele.
 Mă biciue vântul, și când mă las picioarele,
 Mă mistuie pământul și mă macină apele.

„*Odihna neagră*“ fixează un poet de mari valențe artistice. Dl. Manolescu secondează ca un corăbier pe valuri, înaintașii săi cari îi acordă nu numai înțelegere dar și prețuire cuvenită unui talent necunoscut. Această poezie, dacă mai târziu se va cristaliza prin unitate, căci poeziei din *Odihna Meagră* îi lipsește oarecum coeziunea, — vom avea ocazie să întâlnim un poet rar, nu numai virtuos, ci împlinit prin esențele care-i sunt atribuite.

„**Plecarea spre legendă**“: poeme de *George Popa*. edit. Lanuri.

Cartea d. George Popa aduce un talent nou și un debut de mult așteptat. Frumusețea versului stă mai ales între mijlocul de exprimare și materialul cu care ne plimbă în lumea lui de legendă și vis.

Rare ori poeții provinciei au căutat mai liniștit și cu atâta putere de evocare lucrurile dimprejur. Și dacă unele expresii repetate se întâlnesc în această carte, nu poate fi o scădere, mai ales că poezia d. G. Popa e fluidă, plină de avântul tinereții.

Iată ce simplu și emoționat pornește prințul spre legendă:

A pus atunci pe ape fantasmul și corăbii
 Și-a înflorit cuvinte 'n vârful de săbii.
 Totuș nu i-a dat inima în inel nici o iubită
 Și nici o mamă, pentru răni, florio,
 Singură copilăria părăsită
 A plâns un mic poem pe clavecin.

Poemul despre „oameni și arbori“ exprimă tainele cu cari unii oameni sunt investiți de Dumnezeu. Nu oricine poate răspunde strigătului dincolo de moarte :

Cartea cerului nu are însă litere pentru oricine:
 Unora le cresc brațele pe jos, ca inepurii și
 [îmbrățișează

Ierburile 'nalte și miresmele pline
 Fără să găsească în ele sens și oază.

Pentru poetul care își cunoaște mijloacele de vis :

Fiecare vis e un anotimp de gală
 Cu care ne decorăm serile.
 Noi ne ducem tristețea pe străzi
 Dar nu o spunem : cine e dibaci
 Poate să observe cât ne doare aceasta.

Poetul simulează o ardere de mărgean și versul îl îndeamnă să fie trist când e vorba de viața lui, care trebuie trăită.

Mă sator mușcând din amurguri aproape
 Și beau liniștea din frunze și păduri.

Cât mai departe, cât mai singur. Se vrea prieten cu obiectele, — apropiere de Ștefan Baciu, prin tema abordată; se caută pe sine într-o complectă izolare de univers :

Există în fiecare din noi
 Ascunsă în sânge, puțină lașitate
 Pe care de multe ori o ascultăm.

Imagini frumoase, pline, deschid filele unuia becedar suf-

letese de mare tioriă. Iată o filă pe care autorul a întins mâinile sale, ca într-o elegie de cristal:

E slavă și destin pentru cunoașterea altui pământ
Pentru desfacerea unui nou abecedar, din alte părți.
Mamă, când vei vrea să știi unde sunt
Caută-mă printre stele și căți.

Poemele d. George Popa vădesc o personalitate rar întâlnită în ultimul timp. O cristalizare a versului, imagini pure, durate ușor cu pas de liric și căruia debutul acesta fericit îi deschide drumuri noi.

Ușoară, cu mers diafan, poezia d. G. Popa urmează între liricii contemporani frumuseți nebănuite, înălțând visele către un ideal terestru, care chiamă dela un timp toată suflarea tinerii noastre poezii. V. Spiridonică.

NOTE.

— În actualul sezon literar scriitorul Mircea Eliade va tipări următoarele cărți: „*Legendele Mătrăgunei*“ despre „*Mit și simbol*“ și „*Domnișoara Cristina*“.

Primile două sunt opere de știință, ultima o poveste din acele pe care numai autorul „*Huliganilor*“ ne poate dăru.

Acest scriitor prodigios va mai tipări și ediția „*B. P. Hașdeu*“.

— Un cuvânt bun grupării criticilor români, pentru formarea acestui bloc peste care trepădușii nu se vor încumeta să treacă. Era și timpul ca unele gături sucite să fie puse la punct. Toți Pisanii și Cocoșii își vor găsi de aici în colo adevăratul drum.

— În toamna aceasta a plecat dintre noi undeva în provincie, la Iași, tânărul scriitor, Mihail Chirnoagă, unul dintre fondatorii rev. „*Frize*“ și autorul vol. „*Carte de dragoste*“.

— Edit. „*Pământul*“ va tipări la Călărași, poemele lui Georg Trakl în traducerea poetului Ștefan Baciu. Cartea va fi prezentată într-o prefață de criticul Octav Șuluțiu.

— Dl. Prof. N. Iorga la conferința „*Ligii Culturale*“ la Brașov, a cerut un lagăr pentru poezii tineri. Fondurile Minister. „*Educației naționale*“ n'ar mai ajunge pentru „*Cuget Clar*“. N'ar fi mai bine un singur lagăr, pentru d. N. Iorga, ar costa mai puțin și noi am fi mai liniștiți.

— Poetul Al. Robot talent autentic și plin de vigoare, ale cărui poezii au fost publicate în rev. „*Fund. Regale*“, a scos la Chișinău o carte de poeme. Așteptam de mult pe acest adolescent trubadur, ales între condeele ultimei generații.

— La Brașov trăiește o jivină cu numele de Ioan Al. Bran-Lemeny, care tipărește câteva zeci de pagini de maculatură și pe care le intitulează simbolic „*Prometheu*“, (ce se vrea și revistă). Am dori ca zeul să vină iar cu focul adus de sus și să incendieze bazaconia lui Bran-Lemeny.

— A apărut „*Cleștar*“ poeme de Cicerone Theodorescu, edit. „*Fund. Regale*“. Insemnăm cu emoție apariția acestui volum al unui poet de mari resurse.

— Peste câteva zile apar „*Pagini Basarabene*“ monitorul Basarabiei, scos prin munca și dragostea scriitorilor L. T. Boga și George Dumitrescu-Dorul.

— Scriitorul Emil Cioran „*stâlp de generație*“ a descins la Brașov și ni se pare pregătește o nouă carte.

— Cronica despre „*Zaruri*“ cartea d. Traian Chelariu va apare în numărul viitor.